

Střední škola designu a módy

Vápenice 2986/1, 796 01 Prostějov

PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY

Ředitel školy: Mgr. et MgA. Vojmír Křupka

Preventivní program školy vychází z Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování žáků ve školách a školských zařízeních Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (č.j.21291/2010-28)

Strategie

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na rok 2013-18

Národní strategie protidrogové politiky na období 2010-18, č.j. 431/10

Strategie prevence kriminality na léta 2016-2020

Krajský plán primární prevence na období 2015-18

Zákony

- Zákon 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon) - ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 284/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, nabývá účinnosti dnem 1. října 2020, s výjimkou ustanovení části první čl. I bodů 6, 81 a 83, které nabývají účinnosti patnáctým dnem po dni jeho vyhlášení. Ustanovení části první čl. I bodu 12 pozbývá platnosti dnem 30. září 2025
- 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 94/ 1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách
- Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)

Vyhlášky

- Vyhláška 27/2016: Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných
- Vyhláška č. 248/2019 Sb., kterou se mění vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- vyhláška 197/2016 Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky
- Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j.: 21291/2010-28
- Novela 412/2006 Vyhlášky o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditačních komisí a kariérním systému pedagogických pracovníků č. 317/2005 Sb.

Metodické pokyny a doporučení

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MŠMT-21149/2016)
- Metodické doporučení k prevenci rizikového chování dětí, žáků a studentů ve školách a ve školských zařízeních č.j. 21291/2010-28 + přílohy pro jednotlivé typy rizikového chování (na SSDAM na serveru U):
- návykové látky, 2. rizikové chování v dopravě, 3. poruchy příjmu potravy, 4. alkohol, 5. syndrom CAN, 6. školní šikanování, 7. kyberšikana, 8. homofonie, 9. extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus, 10. vandalismus, 11. záškoláctví, 12. krádeže, 13. tabák, 14. krizové situace spojené s násilím, 15. netolismus, 16. sebepoškozování, 17. nová náboženská hnutí, 18. rizikové sexuální chování, 19. příslušnost k subkulturám, 20. domácí násilí, 21. hazardní hraní
- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č.j.: 14423/99-22
- Metodický pokyn MŠMT ČR k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č.j. 10 194/2002–14
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37 014/2005-25
- Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků č. j. MSMT-43301/2013

Související normy:

- Zákon o sociální potřebnosti č. 422/2003 Sb. (novela zákona č. 482/1991 Sb.) – ohlašovací povinnost školy při neomluvených hodinách
- Zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb. (změny – platné znění od 1. 1. 2015 – více o ohlašovací povinnosti školy
- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, č.j.: 25884/2003-24

- Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb. platné znění od 1.6.2015
- Zákon č. 203/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních

Cíle preventivního programu školy

Obecným cílem Preventivního programu školy je vychovávat k předcházení, minimalizaci nebo oddálení rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoji psychosociálních dovedností a zvládnání zátěžových situací osobnosti. Žáci by měli být motivováni k opuštění rizikového chování, pokud již nastalo.

Na plnění cílů PPŠ se podílí celý pedagogický sbor, žáci i rodiče, vychovatelky na DDM.

Dlouhodobé cíle

- Dodržování školních pravidel
- Rozvoj a podpora dobrých vztahů ve třídě, ve škole
- Výchova žáků k zodpovědnosti za své činy
- Vytváření správných hodnot u žáků
- Vytvářet bezpečné prostředí a pozitivní klima ve škole
- Prevence v třídnických hodinách i odborných předmětech, i mimo ně
- Spolupráce s vedením školy a výchovnou poradkyní, pedagogickým sborem, rodiči
- Spolupráce v oblasti primární prevence (další organizace, instituce)
- Aktualizace nástěnky, webu školy a kontrola schránky důvěry

Krátkodobé cíle

- Snižování absence žáků
- Utužování třídních kolektivů v třídnických hodinách
- Odkázání žáků na různé zdroje pomoci v případě potíží
- Setkávání s rodiči na formálních i neformálních akcích
- Posilovat zdravou sebedůvěru žáků
- Výchova k úctě, spolupráci, komunikaci, pozitivním hodnotám
- Výchova k řešení problémů a konfliktů
- Učit žáky zvládat náročné životní situace
- Vhodná nabídka volnočasových aktivit (+ domov dětí a mládeže)
- Preventivní programy, odborné besedy a přednášky dle aktuální nabídky
- podchycovat rizikové projevy chování u žáků – pedagogická diagnostika

- Individuálně informovat rodiče o prevenci a řešení sociálně patologických jevů
- Vedení a inovace sbírky metodika prevence

Naplnění cílů se zjišťuje v průběhu roku různými metodami: pozorováním, rozhovory s žáky a třídními učiteli, učiteli, dotazníky. Závěry jsou na konci školního roku sepsány ve Zprávě školního metodika prevence.

Vnitřní a vnější zdroje

Charakteristika školy, organizace

Střední škola designu a módy se nachází v Olomouckém kraji, okrese Prostějov. Škola má každoročně cca 212 žáků v 8 třídách. Nachází se v centru města, učebny jsou vybavené dataprojektory a další potřebnou technikou. Jsou zde specializované počítačové učebny, šicí dílna, fotoateliér, výtvarné ateliéry, z nichž jeden se nachází mimo budovu školy, ale v její bezprostřední blízkosti. Ke škole náleží DDM, jehož možnosti ubytování někteří žáci naší školy využívají a v jehož areálu se nachází keramická dílna a školní jídelna. Na tělocvik žáci chodí do sportovní haly za dohledu učitele. Rizikovými místy jsou okolí školy a blízký park.

Kontakty:

Střední škola designu a módy, Prostějov

sídlo: Vápenice 2986/1, 796 01 Prostějov

tel.: 582 346 711, 582 346 722

fax: 582 339 767

e-mail: info@ssdam.cz

Školní poradenské pracoviště:

Ředitel školy: Mgr. et MgA. Vojmír Křupka v.krupka@ssdam.cz

Školní metodik prevence: Mgr. Michaela Konečná m.konecna@ssdam.cz

Výchovný poradce: Mgr. Klára Machová k.machova@ssdam.cz

Psycholožka: PhDr. Lucie Rozsypálková r.rozsypalkova@ssdam.cz

a třídní učitelé (viz. sekce Kontakty na stránkách školy: [www: ssdam.cz](http://www:ssdam.cz))

Nástěnka prevence: vpravo v přízemí školy, vedle ní je také umístěna schránka důvěry.

Nástěnka a schránka důvěry výchovného poradce: 2.patro, školní knihovna.

Konzultační hodiny metodika prevence, výchovného poradce a školní psycholožky: webové stránky školy, nástěnky metodika prevence a výchovného poradce a v kmenových učebnách.

Školní metodik prevence SŠDAM

zodpovídá za vytvoření preventivního programu školy. Organizuje aktivity zaměřené na prevenci rizikového chování žáků, na rozvoj pozitivního myšlení a seberealizaci. Poskytuje individuální konzultace žákům a rodičům, další informace na školních nástěnkách nebo webu školy. Pravidelně kontroluje schránku důvěry a řeší aktuální problémy spolu s výchovnou poradkyní, ředitelkou školy, s Pedagogicko-psychologickou poradnou v Prostějově, policií ČR, K-centrem v Prostějově, s centrem Podané ruce, popř. dalšími institucemi a odborníky.

Spolupráce s rodiči probíhá individuálně dle aktuální situace na konzultacích. Jsou informováni o preventivních aktivitách na webu školy. Mohou navštívit školu při Dni otevřených dveří a také mají šanci se zapojit do akcí pořádaných školou.

Vyučující jsou o aktuální situaci na škole, besedách a přednáškách týkajících se rizikového chování informováni individuálně, nebo na školním serveru U, na nástěnce ve sborovně, na školním webu. Školní metodik prevence spolupracuje s třídními učiteli. Třídní učitel je nápomocen rozpoznat ve třídě problém. Sleduje projevy nežádoucího chování, dohlíží na rizikové skupiny či jednotlivce spolu s metodikem.

Na naší škole hlavně monitorujeme zvýšenou absenci u studentů – prevence záškoláctví, závislost na návykových látkách, dále se zaměřujeme na prevenci šikany a kyberšikany, na poruchy příjmu potravy a otázky identity a respektu.

Důležité informační a poradní zdroje:

www.kappa-help.cz

www.nzdm.cz

www.msmt.cz

www.primarniprevence.cz

www.spolecnekbezpeci.cz

www.kr-olomoucky.cz/primarni-prevence-rizikoveho-chovani-cl-391.html

www.minimalizacesikany.cz (poradna, publikace, letáky ke stažení apod.)

www.sikana.org

www.internetporadna.cz

Sdružení Linka bezpečí (116 111) www.linkabezpeci.cz

Veřejný ochránce práv, www.ochrance.cz

Amnesty International ČR www.amnesty.cz

E-Nebezpeci pro učitele www.e-nebezpeci.cz

Národní centrum bezpečnějšího internetu www.ncbi.cz

Portál E-Bezpečí www.e-bezpeci.cz

Online poradna projektu E-Bezpečí www.napisnam.cz

Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu internetu www.Horka-linka.cz

Důležité kontakty:

PPP – Vrchlického 2366/5, 796 01 Prostějov, tel: 582 344 237

PČR: Havlíčkova 2937/12, 796 01 Prostějov, tel: 974 781 230

Středisko výchovné péče: Ústavní 97/9, 779 00 Olomouc, tel: 585 152 398

Neziskové organizace:

Podané ruce Prostějov: Vrahovická 83, 798 11 Prostějov, tel: +420 777 454 789

P – centrum Olomouc: Lafayettova 47/9, 779 00 Olomouc, 585 221 983

Zdravotnické zařízení:

Nemocnice Prostějov – Mathonova 291/1, 796 04 Prostějov, tel: 582 315 111

ProstěDok Prostějov, Kravařova 9, Prostějov

Prevence rizikového chování:

Primární prevence

Sekundární prevence

Terciální prevence

Škola zajišťuje primární prevenci.

Pojmem **prevence** rozumíme všechna opatření směřující k předcházení a minimalizace jevů spojených s rizikovým chováním a jeho důsledky. Prevencí může být jakýkoliv typ výchovné, vzdělávací, zdravotní, sociální či jiné intervence směřující k předcházení výskytu rizikového chování, zamezující jeho další progresi, zmírňující již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhající řešit jeho důsledky.¹

Primární prevence si klade za cíl předcházet problémům s návykovými látkami, u těch, kdo je ještě nezačali užívat. Primární prevenci lze dělit na **nespecifickou**, která podporuje a přirozeně rozvíjí sociálně žádoucí formy – výchova v rodině, ve škole, sociální a bytová politika a **specifickou** prevenci, která doplňuje nespecifickou a je zaměřena na konkrétní rizikovou oblast – například předchází prvnímu setkání mladistvých s drogou.

Sekundární prevence je zaměřena na intervenci u jedinců, kteří s návykovými látkami experimentují či je začali užívat. Cílem je užívání látek a s ním spojené problémy zastavit či minimalizovat.

Terciální prevence je léčba závislosti na návykových látkách. Snaha o zmírnění následku problémového jevu – například výměna injekčních stříkaček.²

Pojem **rizikové chování** zahrnuje rozmanité formy chování, které mají negativní dopady na zdraví, sociální nebo psychologické fungování jedince a/nebo ohrožují jeho sociální okolí. Rizikové chování představuje různé typy chování, které se pohybují na škále od extrémních projevů chování „běžného“ (např. provozování adrenalinových sportů) až po projevy chování

¹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018*. Praha, 2013. s. 8.

² POKORNÝ, VRATISLAV. *Prevence sociálně patologických jevů – manuál praxe*. Brno: Nakladatelství a vydavatelství Ústavu psychologického poradenství a diagnostiky r. s., 2001. s. 29.

na hranici patologie (např. nadměrné užívání alkoholu, cigaret, kofeinu či nelegálních drog, násilí).³

MŠMT v oblasti primární prevence usiluje o vytvoření a nastolení bezpečného prostředí, v němž metodici prevence realizují akreditované a certifikované programy, které naplňují kritéria daná Standardy primární prevence.

Primární prevence rizikových projevů chování u žáků v působnosti MŠMT je zaměřena na tyto formy rizikového chování:⁴

- Návykové látky
- Rizikové chování v dopravě
- Poruchy příjmu potravy
- Alkohol
- Syndrom Can
- Školní šikanování
- Kyberšikana
- Homofobie
- Extremismus, rasismus, xenofobie
- Vandalismus
- Záškoláctví
- Krádeže
- Tabák
- Násilí

³ KOLEKTIV AUTORŮ. *Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018*. Praha, 2013. s. 9.

⁴ Tamtéž, s.9.

- Netolismus
- Sebeпоškozování
- Nová náboženská hnutí
- Rizikové sexuální chování
- Příslušnost k subkulturám
- Domácí násilí
- Hazardní hraní
- Žáci s PAS (autistického spektra)

Prevence rizikového chování na SŠDAM spočívá:

v zajištění aktivit pro školní rok

- adaptační kurzy (stmelovací aktivity)1. ročníky
- třídnické hodiny
- Exkurze 1. ročníku do Městské knihovny v Prostějově
- Vernisáže studentských prací
- divadelní představení
- účast při Dnech otevřených dveří na SŠDAM
- spolupráce na burzách škol
- filmová představení
- přednáška s Policií ČR
- účast studentů na akcích dle aktuální nabídky
- olympiády a soutěže, přehlídky
- podíl žáků na průběhu soutěže Doteky Módy
- organizace dalších studentských akcí v rámci školy

Dále:

- ve výchovném působení a dozoru nad žáky ve vyučovacích hodinách a o přestávkách
- v seznámení žáků se školním řádem a důsledném dohlížení na jeho dodržování
- ve spolupráci pedagogických pracovníků, výchovného poradce, rodičů, PPP, dalších institucí
- v poskytování informací na školním webu
- v individuálních konzultacích s žáky a rodiči
- v inovaci nástěnky – aktuální informace preventivního charakteru
- v kontrole schránky důvěry s dotazy žáků
- v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, především školního metodika prevence a výchovného poradce
- v pravidelné kontrole školní docházky, neomluvené hodiny a zvýšený počet zameškaných hodin se řeší s rodiči žáka, v případě pokračování s PPP
- v začleňování témat zdravého životního stylu, prevence nemocí a závislostí a dalších nežádoucích jevů do výuky (OBN, TEV, ZEK a dalších)
- V začleňování dotazníků o rizikovém chování dle potřeby v průběhu roku

Jednotlivé typy rizikových projevů chování žáků

Závislosti

Závislosti lze dělit na drogové a nedrogové. S rostoucím pokrokem a vyspělejší civilizací se objevují stále nové závislosti.

*Syndrom závislosti je chápán jako skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více.*⁵

Alarmující je posun výskytu experimentování s nelegálními látkami u stále mladších dětí. Agentura Median, která má k dispozici výroční zprávy Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti České republiky, uvádí, že 20 % dospívající ve věku od 12-19 let zkusilo drogu.⁶

Alkohol se počítá do kategorie drogových závislostí, ale je to droga legálně užívaná a nejvíce rozšířená. Mnohdy si lidé neuvědomují jeho zákeřnost a velmi rychle vznikající závislost. Myslím si, že to souvisí s jeho dostupností, a to i pro stále mladší děti.

Podle statistik má v České republice problém s alkoholem 25 % mužů a 10 % žen. Odhady Karla Nešpora počítají s tím, že je u nás 26 000 alkoholiků. Alarmující je pití dětí do 18 let.⁷

Mezi nejčastější nedrogové závislosti patří gamblerství a závislost na hraní počítačových her. Nebezpečí závislosti na hraní počítačových her spočívá v tom, že je velice těžké ji odlišit od běžného užívání počítače, protože nevzniká závislost fyzická ale psychická. Gamblerství je navíc spojeno se ztrátou finančních prostředků, které hráč potřebuje k uspokojení své závislosti, a tak se postupně dostává do bludného kruhu krádeží, navíc je zde mnohem větší riziko další drogové závislosti.

⁵ MARHOUNOVÁ, JANA. A NEŠPOR, KAREL. *Alkoholici, feťáci a gambleři*. Praha: Empatie, 1995. s. 56

⁶ <http://www.drogy.net/portal/pro-odborniky/informace-z-evropy/zpravy-a-vyzkumy/median-drogu-zkusilo-v-cesku-temer-13-procent-lidi_2008_05_27.html> [online] [02.02.2010]

⁷ <<http://alkoholismus.wz.cz/>> [online] [02.02.2010]

Šikana

Šikana je jedním z nejvíce častých jevů v dnešních školách a bohužel lze šikanu spatřovat ve stále nižším věku. Obětí se může stát dítě s dobrými studijními výsledky, nešikovné na sport, nosící značkové oblečení, handicapované atd. Obětí šikany se může stát každý. Důležité je, aby se dítě nebálo svěřit a problém se vyřešil a nedosáhl nezvratných dopadů na zdraví dítěte. Není ojedinělým případem, že se mnohdy dítě sebepoškozují, což je jedna z dalších variant sociálně deviantního chování. Významnou roli při řešení šikany hraje rodinné zázemí a osobnost pedagoga.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vymezilo definici **šikany** takto:

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Šikana se projevuje v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků.⁸

Dělení šikany:

- a. **Přímá**- př. Urážky, fyzické napadání, vulgární gesta apod.
- b. **Nepřímá** – ignorace, pomluvy a lži (ničení pověsti žáka), které mají poškodit žáka a často ho ve skupině sociálně izolují
- c. **Kyberšikana** – elektronická šikana- př. Zveřejňování videí a fotografií, na kterých je žák v choulostivých situacích, vytváření falešných profilů žáka, který vede k jeho ponižování

Kyberšikana je jednou z forem psychické šikany. Je to zneužití informačních a komunikačních technologií k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit. Jedná se o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočnický. Povaha a provedení útoků pak určuje její závažnost (podrobněji viz metodické doporučení).⁹

⁸ LOVASOVÁ.LENKA. Šikana. 1.vyd. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 6

⁹ Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních. S. 2

Školní program proti šikanování

M. Kolář popisuje **schéma prevence školních šikan**, které člení na sedm vrstev.¹⁰

1. Pedagogická komunita, která posiluje imunitu školních skupin a celých škol proti onemocnění šikanováním.

2. Specifický program proti šikanování jako dílčí součást školní komunity, který dokáže případné onemocnění brzy detekovat a účinně léčit. Tento program již má charakter sekundární prevence. Ve škole má být přítomný specialista pro prevenci šikanování, který spolupracuje s pedagogy a také seznamuje rodiče s bojem školy proti šikaně.¹¹ . Na naší škole máme Školní poradenské pracoviště – školní metodik prevence a výchovný poradce, kteří žákům i rodičům zprostředkovávají preventivní programy, poskytují konzultační a poradenskou činnost.

3. Odborné služby resortu školství, tvořené pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry, diagnostickými ústavy apod., jejichž úkolem je umět řešit pokročilé šikany a vůbec poskytnout servis v oblasti prevence šikanování.

4. Spolupráce škol s odborníky z jiných resortů a nestátními organizacemi zabývajícími se prevencí šikanování (spolupráce s kriminalisty pro mládež, sociálními kurátory...).

5. Pomoc a podpora ministerstva a krajských úřadů školám při vytváření prevence šikanování.

6. Kontrola škol ze strany České školní inspekce, ministerstva školství a krajských úřadů, jak jsou připraveny ochránit žáky před šikanováním.

7. Monitorování situace a zabezpečování ochrany práv dětí nevládními organizacemi

¹⁰ KOLÁŘ, MICHAL. Bolest šikanování. Cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách.1.vyd. Praha: Portál, 2001. s. 198

¹¹ KOLÁŘ, MICHAL. Bolest šikanování. Cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách. Praha: Portál, 2001. s. 190

Dále v prevenci dbáme na:

- Vytváření bezpečného prostředí a pozitivního školního klimatu
- Respektování individualit každého žáka, odmítání násilí
- Zákaz šikany ve školním řádu a nastavení pravidel a důsledků za jejich porušení
- Vzájemnou komunikaci mezi pedagogy o signálech či porušení pravidel, monitoring ve třídách i o přestávkách, na školních výletech. Vše má vést k časnému odhalení šikany.
- Pedagogičtí pracovníci jsou seznámeni s charakteristikou šikany a jak postupovat v případě jejího výskytu na škole (viz Krizový plán)
- Škola realizuje primární prevenci na poli šikany (v třídnických hodinách, ale i ve výuce, na školních výletech, pořádá preventivní programy, vytváří pro žáky řadu aktivit). Škola má vytvořený Preventivní program školy, Program proti šikanování, Krizový plán)
- Škola zajišťuje podporu a rozvoj pedagogů v podobě dalšího vzdělávání (včetně řešení šikany)
- Škola zajišťuje pravidelně třídnické hodiny, kde se žáci mohou svěřit se svými problémy
- Škola má zmapovanou síť pomoci pro žáky i pedagogy ve svém regionu a navozuje s ní spolupráci (PPP, PČR, Speciálně pedagogické centrum, Středisko výchovné péče, neziskové organizace, krizové centrum, zdravotnické zařízení,)
- Škola zajišťuje školní poradenské služby (konzultační hodiny a mail školního metodika prevence, výchovného poradce a psychologa)
- Škola spolupracuje s rodiči

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství;
- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona, dle něhož mají zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání).

Skutečnost, že dítě někoho šikanovalo nebo bylo šikanováno, lze chápat jako významnou skutečnost, která v průběhu vzdělávání nastala;

- škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů);
- v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.¹²

Minimální požadavky na školu pro řešení šikany

Aby škola mohla účinně a bezpečně zastavit již existující šikanování, měla by plnit tyto požadavky:

- ředitel školy je orientován v metodice, organizaci a právní problematice šikanování. Je to základní předpoklad, aby mohl vytvořit příznivé podmínky pro vyškoleného odborníka na řešení šikany a inicioval rozvíjení školního programu proti šikanování;
- škola má vyškoleného alespoň jednoho odborníka pro koordinaci a následně i pro řešení šikany (zpravidla školní metodik prevence, dle vyhlášky č.72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb.). Pracovník pověřený řešením umí kvalifikovaně odhadnout stadium a formu šikany a rozhodnout, zda řešení zvládne škola sama nebo zda si povolá odborníka. (příloha vyhlášky č. 72/2005 Sb. stanovuje kompetence školních poradenských pracovníků, tj. školního metodika prevence, výchovného poradce, příp. školního psychologa nebo školního speciálního pedagoga a také kompetence školských

¹² Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních. s. 3.

poradenských zařízení – pedagogicko-psychologické poradny (dále jen „PPP“), střediska výchovné péče (dále jen „SVP“) aj.);

- škola spolupracuje s PPP, SVP a dalšími organizacemi a institucemi při řešení pokročilých a neobvyklých šikan, které sama nezvládne
- škola spolupracuje s rodiči na ochraně dětí a žáků před šikanou. Vhodný způsob je seznámení rodičů s nekompromisním bojem školy proti šikanování, například na webových stránkách, v informativním letáku o škole a na třídních schůzkách;
- škola má ve školním řádu:
 - zakomponován kategorický zákaz chování mající charakter šikanování a opatření, která se váží k tomuto závažnému porušení školního řádu
 - zpracovaná pravidla používání informačních a komunikačních technologií, internetu a mobilních telefonů během vyučování, o přestávkách, v prostoru školy). Součástí tohoto textu je i stanovení kázeňských opatření při nedodržování těchto pravidel
- ředitel školy zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky ve škole před vyučováním a o přestávkách, na vytipovaných rizikových místech v prostorách školy
- škola má zpracovaný plán dalšího vzdělávání pedagogů, zejména pracovníka pověřeného řešením šikany (zpravidla školního metodika prevence) a třídních učitelů v prevenci šikanování.¹³

Nápravná opatření:

- Výchovná opatření (důtky, snížená známka z chování, podmíněné vyloučení ze školy,)
- Realizace individuálního výchovného plánu agresora
- Převedení do jiné třídy nebo pracovní skupiny
- Při mimořádně závažné šikaně vyloučení ze školy (v souladu se zákonem č.561/2004 Sb. A zákonem č.500/2004 Sb.

¹³ Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních. s. 5-6.

- Doporučení rodičům, aby umístili žáka do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučili jiný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu
- Informovat OSPOD k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

Rodiče jsou informováni o programu proti šikanování na webu školy, v případě výskytu šikany rodiče a škola spolupracují na nápravě.

Přímé a nepřímé varovné signály:

Přímé varovné signály:

- Urážky na adresu žáka, ponižování žáka
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků a jeho podřizování se ostatním
- Nátlak na žáka k výkonu nemorálních až trestných činů nebo nucení k spoluúčasti na nich
- Honění, strkání, rány, kopání, rvačky

Nepřímé signály:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- Při týmových sportech bývá obětí volena do družstva až jako poslední
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený
- Působí smutně, nešťastně, je uzavřený
- Školní prospěch se náhle může zhoršit
- Jeho věci/ oděv mohou být znečištěné, poškozené nebo rozházené (oběť se to vysvětluje nepravděpodobnými výmluvami)
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- Odřeniny, modřiny a jiné rány, které nedokáže vysvětlit

Rodiče by si měli všimnout těchto varovných signálů:

- Dítě nemá kamarády
- Nechuť dítěte jít ráno do školy
- Ztráta chuti k jídlu

- Usíná s pláčem
- Ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na učivo
- Dítě bývá doma smutné, apatické, nebo mívá výkyvy nálad
- Zmínky o sebevraždě
- Dítě žádá o peníze
- Hlásí často ztrátu osobních věcí
- Má bolesti břicha, hlavy
- Může vyjadřovat zlobu vůči sourozencům, rodičům¹⁴

Základní postup při řešení šikany: preventivní opatření školy, minimalizující rizika výskytu šikany na škole. Musíme znát stádia vývoje šikany.

1. Vyhodnocení situace – závažnosti šikany, jestli je škola pokročilá stádia šikany schopna ještě zvládnout sama, nebo požádá o pomoc např. PPP, Středisko výchovné péče nebo neziskovou organizaci)
2. Výchovný poradce a školní metodik prevence by měli umět zvládnout počáteční šikanu (1-2 stádium), kdy jsou žáci ještě ochotni spolupracovat na změně a kdy ještě ubližování není řízeno jádrem agresorů, pro 3-5 stádium šikany škola povolá na pomoc externí odborníky
3. V případě jednoho typu pokročilé šikany – výbuchu skupinového násilí- tzv. školního lynče nelze čekat na odborníka, musíme zasáhnout hned, postup v takovém případě by měl být sepsán v Krizovém plánu školy.
4. Po dobu šetření je oběti dostatečně dáváno najevo, že není viníkem, je zajištěna ochrana informací a informátorů, jasně se vyjadřuje negativní postoj k násilí.
5. Součástí řešení musí být nastavení ozdravných mechanismů pro celý třídní kolektiv
6. Dále je nutné pracovat s agresorem a obětí šikany – doporučit jim odpornou pomoc psychologů apod.
7. Škola neustále pracuje na zlepšování bezpečného prostředí na škole, monitorování situace a plánech řešení šikany¹⁵

¹⁴ KOLEKTIV AUTORŮ. Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. MSMT- 22294/2013-1.s.19

¹⁵ KOLEKTIV AUTORŮ. Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. MSMT- 22294/2013-1.s.4-5

Šikana zaměřená na učitele

Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel x žák), žák s nižším statusem ubližuje učiteli s vyšším statusem a formální autoritou.

Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává v prostorách školy, ale může se týkat i jiných míst, např. bydliště pedagoga.

Šikanovaný učitel (často i velmi dobrý učitel) se často brání vyhledat pomoc, neboť se stydí, domnívá se, že selhal.

Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele:

- Viz výše (platnost pro žáky)
- Škola musí vytvářet dobré sociální klima ve škole, připouští riziko šikany, odmítá takové chování, realizuje prevenci, případně intervenci, pokud k takovému výskytu dojde.
- Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry
- Oběť ví, na koho se se svým problémem může obrátit
- Učitel dodržuje jasná pravidla ve třídě, na nerespektování reaguje včas, problém řeší individuálně (vyhýbá se řešení před celou třídou)
- Pedagog činí výuku zajímavou, zapojuje žáky do výuky
- Pedagog očekává úspěch u všech žáků, dává jim zpětnou vazbu
- Pedagog nezpůsobuje ponížení žáků před třídou
- Pedagog si všímá změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje.
- Pedagog problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se Školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.¹⁶

Poruchy příjmu potravy

Pro mladé dívky je nebezpečný propagovaný kult vyhublých modelek, kterých jsou plné časopisy a televize a které určují, co je módní. Ne každý má genetické dispozice ke štíhlé postavě. Mnoho dívek sní po takové postavě, vyzkouší různé diety, které nezabírají, tak

¹⁶ KOLEKTIV AUTORŮ. Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. MSMT- 22294/2013-1.s.8-9

přestanou jíst téměř úplně, až jednoho dne se octnou na hranici života a smrti, kdy už nejsou schopné pozřít ani jablko. Tyto dívky většinou skončí v nemocnici s diagnózou mentální anorexie.

Naopak dívky, které jídlo milují a nedokážou si ho odepřít, ale touží po štíhlé postavě, mnohdy trpí mentální bulimií. Přejídají se a následně pod vlivem výčitek svědomí skončí na toaletě a vše, co snědly, vyzvrací.

Obě zmíněné poruchy příjmu potravy jsou zdraví nebezpečné a jejich léčba by měla přijít co nejdříve.

Tyto osoby ztrácí kontakt s realitou, mají zkreslený obraz sebe sama.

Alarmující je skutečnost, že svým vzhledem se většinou dívky začaly zabývat v dospívání, ale nyní se hranice posouvá do dětství. Už například devítileté dívky si stěžují na svou postavu. Je to velmi nebezpečné, protože celý vývoj postavy mají teprve před sebou a experimentování v tomto věku by mohlo být nedozírné důsledky na zdraví.

Mezinárodní klasifikace nemocí mentální **bulimii** definuje: *Mentální bulimie je syndrom charakterizovaný opakujícími se záchvaty přejídání a přehnanou kontrolou tělesné váhy, které vedou pacienta k aplikaci krajních opatření, aby zmírnil tloušťku vyvolávající účinky požití potravy.*¹⁷

Jana Kocourková **mentální anorexii** definuje: *Mentální anorexie je jednou z variant jídelních poruch, nebo jinak řečeno, psychogenních poruch příjmu potravy, provázených řadou paradoxů. Prvním z nich je už sám název anorexie, v přesném významu odkazující ke ztrátě chuti... Jde o boj s chutí a hladem a nacházení potěšení ve schopnosti kontrolovat se, ovládnout se, zhubnout. Na to navazuje další paradox: tam, kde obvykle člověk nachází slast a relaxaci...tam dívka s mentální anorexií prožívá hluboké ohrožení a úzkost a těmto pocitům se brání právě tím, že zesiluje svoje kontrolující a asketické chování.*¹⁸

¹⁷ POKORNÝ, VRATISLAV. Prevence sociálně patologických jevů – manuál praxe. 1.vyd. Brno: Nakladatelství a vydavatelství Ústavu psychologického poradenství a diagnostiky r. s., 2001. s. 99

¹⁸ KOCOURKOVÁ, Jana. A KOLEKTIV AUTORŮ. *Mentální anorexie a mentální bulimie v dětství a dospívání*. 1.vyd. Praha: Galén,1999. s. 9

Záškoláctví

Záškoláctví je jeden z nejzávažnějších problémů našeho školství.¹⁹ Můžeme záškoláctví dělit na záškoláctví impulzivního charakteru a záškoláctví účelové, plánované. Záškoláctví zapříčiňuje negativní vztah ke škole, vliv rodinného prostředí a trávení volného času a vliv party.

Za záškoláctví („chození za školu“) je považována neomluvená absence žáka (absenci žáka omlouvá pedagog, nikoliv rodič, a to na základě písemné žádosti zákonného zástupce či plnoletého žáka, vždy v souladu s pravidly školy o omlouvání absence) základní či střední školy ve škole. Jedná se o přestupek, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku.²⁰

Dnešní příčiny záškoláctví jsou zcela jiné. V učebnici dětské psychiatrie se uvádí, že záškoláctví je nejvýraznější formou odporu dítěte ke škole. Bývá spojováno s útekami dítěte z domova nebo toulkami. Nejčastěji je záškoláctví řazeno do asociálních poruch chování.

Toto rizikové chování je většinou spojeno s dalšími rizikovými projevy chování jako je zneužívání návykových látek, netolismus, gaming, dětská kriminalita, prostituce aj. Dle věkové kategorie dětí se vyskytuje ve zvýšené míře na druhém stupni základní škol a graduje ve věku středoškolského studia (15-18 let). V tomto období dospívání až na pokraji zletilosti je z mnoha důvodů velmi obtížné udržet nastavená pravidla ve školním řádu vůči tomuto rozšířenému jevu.²¹

Prevence

Nespecifická primární prevence – prostřednictvím školního vzdělávacího programu posilovat u žáků kladný vztah ke škole, vzdělání, svým spolužákům a učitelům, nabízet pozitivní vzory chování a posilovat zdravé klima školy, nabídka mimoškolní zájmové činnosti

¹⁹ MARTÍNEK, ZDENĚK. Agresivita a kriminalita školní mládeže. 1.vyd. Praha: Grada, 2009. s. 97

²⁰ KOLEKTIV AUTORŮ. Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018. Metodický pokyn k záškoláctví. Praha, 2013.s.1

²¹ KOLEKTIV AUTORŮ. Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018. Metodický pokyn k záškoláctví. Praha, 2013.s.2

Všeobecná primární prevence – důsledné seznámení žáků a rodičů se školním řádem příslušné školy, školského zařízení při zahájení příslušného školního roku, s preventivní strategií a Minimálním preventivním programem školy

Specifická primární prevence (může jít až o prevenci indikovanou či selektivní) – včasné zahájení preventivních programů pro rizikové jedince či skupiny – třídní kolektivy, případně pedagogy a rodiče. ²²

Ve školním řádu školy je blíže specifikováno, za jaký počet neomluvených hodin je jaký kázeňský postih a v jakém případě je informována OSPOD.

Hazardní hry (hráčství, gambling)

Hazardní hraní je jednání s vidinou rychlého zisku s nejistým výsledkem. Z dlouhodobého hlediska je toto jednání nevýhodné a hráč se tak dostává do bludného kruhu, stává se na hraní závislý, zadluhuje se, výjimkou nejsou ani následné krádeže a další rizika.

Do hazardního hraní zahrnujeme:

- loterie (losy)
- tomboly
- dostihové a sportovní sázky
- kasina
- herní automaty
- karetní hry

další sázkové hry např. na internetu a další dělení hazardních her:

- drobné neorganizované (karetní hry,)
- legálně organizované (státem regulované podnikání – herny s automaty, kasina,)
- nelegálně organizované²³

²² KOLEKTIV AUTORŮ. Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018. Příloha 11- záškoláctví. Praha, 2013.s.6

²³ KOLEKTIV AUTORŮ. Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018. Příloha 21- Hazardní hraní. Praha, 2013, s.1

Fáze patologického hráčství:

1. hráč si zkusí hazardní hru, pokud vyhraje, chce to zkusit znovu, vyhrává, zvyšuje částky
2. období proher, čím víc prohrává, tím víc myslí na to, že se to musí prolomit a on zase vyhraje, půjčuje si peníze, mnohokrát se snaží přestat hrát, ale opět se k hraní vrátí, neboť je pro něj velkým uspokojením, snaží se svoji závislost zakrýt
3. období zoufalství – hráč ztrácí nad sebou kontrolu, může sklouznout i ke krádežím, ztrácí vztahy, práci, může začít pít alkohol, trpí depresemi a sebevražednými sklony

Patologické hráčství vzniká mnohem rychleji u dětí a dospívajících než u dospělých.

Příznaky:

- chlubení se výhrami
- lhaní
- utrácení a půjčování peněz
- popudlivost, následná uzavřenost, stranění se kolektivu
- ztráta zájmů
- zhoršení prospěchu
- zhoršení vztahů ve škole i doma
- dluhy, krádeže, jiná trestná činnost
- deprese
- užívání návykových látek
- další závislosti²⁴

Úkolem školy je poskytnout zdravé školní klima, podporovat dobré vztahy mezi žáky, ale i žáky a učiteli, poskytovat primární prevenci, dát srozumitelná pravidla

Prevence na škole:

- informování žáků o rizicích hazardního hraní
- zákaz hazardních her v prostorách školy, blokování internetových on-line her ve školním prostředí

²⁴ KOLEKTIV AUTORŮ. Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018. Příloha 21- Hazardní hraní. Praha, 2013, s.2-4

- preventivní programy
- poskytování velké míry aktivit ve výuce i mimo ni na podporu rozvoje osobnosti
- monitorování situace ve škole (sledováním žáků o přestávkách, otázkami na záliby,...)
- informace na nástěnce

Ozbrojený útočník ve škole

Ozbrojený útočník ve škole je stále častějším jevem na školách. Útočníky jsou většinou žáci, kteří byli oběťmi šikany, chtěli se mstít, nebo trpěli psychickým onemocněním. Pro případ náhlého násilí ve škole má škola vytvořený krizový plán a sestavený krizový tým. Zvláštní pozornost by měl učitel věnovat žákům, kteří jsou fascinováni násilím, jsou krutí k lidem i ke zvířatům, nejsou schopni lítosti. Kontrolován by měl být výskyt zbraní ve škole, jehož zákaz je ukotven ve školním řádu.

Syndrom CAN

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naši společnost nepřijatelná. Statistiky uvádějí, že CAN v ČR trpí v současné době 1 až 2 procenta dětské populace, což představuje 20–40 tisíc dětí. Dítě nejčastěji poškozuje jeho rodiče a další členové rodiny, pokud jsou k dítěti necitliví a bezohlední a pokud je podřizují nebo využívají k uspokojení vlastních potřeb. Takové chování můžeme chápat jako zneužití fyzické síly nebo psychické nadřazenosti a moci dospělého nad podřízeným a závislým dítětem.

Změny v chování dítěte

- celková stísněnost a nezájem o dění kolem
- zvýšená opatrnost v kontaktu s dospělými
- úzkost a vyděšené reakce v přítomnosti konkrétních dospělých osob nebo v situaci, kdy je dítě s dospělým samo
- vyhýbání se školním a mimoškolním aktivitám
- nápadně lhostejné postoje, výroky typu „mně je to jedno“

- agresivní napadání a šikanování vrstevníků
- zvýšená citová dráždivost a agresivní projevy na sebemenší podněty
- potíže se soustředěním a zhoršení prospěchu ve škole
- váhání s odchodem domů po vyučování
- neomluvené absence ve škole
- odmítání jídla nebo přejídání
- sebepoškozování
- útěky z domova

Známky na těle dítěte

- opakovaná zranění včetně zlomenin
- modřiny
- řezné rány
- otoky částí těla, například rtů, tváří, zápěstí
- stopy po svazování
- otisky různých předmětů na těle
- natrhnutí ucha
- otisky dlaně a prstů
- stopy po opaření nebo popálení cigaretou ²⁵

Prevence probíhá především v předmětech OBN, TEV zařazením témat do výuky.

²⁵ KOLEKTIV AUTORŮ. Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018. Příloha 5- Syndrom CAN. Praha, 2013, s.1-2

Krizový plán Střední školy designu a módy Prostějov

Výtah z Metodické doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 21291/2010-28 a z Doporučení Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje k problematice ozbrojených útoků ve škole)

Krizový tým: ředitel školy Mgr. et MgA. Vojmír Křupka, výchovná poradkyně Mgr. Klára Machová, metodik prevence Mgr. Michaela Konečná, psychologka PhDr. Lucie Rozsypálková (přítomen může být i třídní učitel žáka)

1. Závislosti
2. Šikana
3. Poruchy příjmu potravy
4. Záškoláctví
5. Gambling, hráčství
6. Ozbrojený útočník ve škole
7. Syndrom CAN

Závislosti

A. Konzumace návykové látky ve škole

1. V případě, že je žák přistižen při konzumaci návykové látky v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Návykovou látku je třeba žákovi odebrat za přítomnosti další osoby a zajistit ji, aby žák nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Školní metodik prevence / výchovný poradce / třídní učitel / jiný pedagog o události sepíše stručný záznam. Událost oznámí zákonnému zástupci žáka.
4. O kázeňském postihu rozhodne ředitelka školy.

5. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli žákovi nehrozí nějaké nebezpečí.
6. V případě, kdy je žák pod vlivem návykové látky do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a zavolá lékařskou službu první pomoci a Policii ČR.
7. V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého žáka, aby jej vyzvedla.
8. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.

B. Distribuce návykové látky ve škole

1. Distribuce návykové látky je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.
2. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď v případě množství většího než malého jako trestný čin (provinění v případě nezletilého žáka) nebo jako přestupek, v tomto případě ředitelka školy rozhodne o kázeňském postihu.
3. Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci návykové látky, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu. To platí i pro tabákové výrobky a alkohol v případě, že se jedná o žáky mladší 18 let.
4. Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností.

5. O dané události bude metodikem prevence / výchovným poradcem / třídním učitelem / jiným pedagogickým pracovníkem sepsán záznam.

6. Pokud v rámci tohoto podezření zjistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsaným níže.

C. Nález návykové látky ve škole

I. V případě, kdy pracovníci školy **naleznou v prostorách školy látku**, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

1. Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. O nález ihned uvědomí vedení školy.
3. Poté vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
4. V případě časové překážky na straně Policie ČR se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nález. Zajištěnou látku následně předat Policii ČR.
5. Školní metodik prevence / výchovný poradce / třídní učitel / jiný pedagog o nález sepiší písemný záznam.

II. V případě, kdy pracovníci školy **zadržívají u některého žáka látku**, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

1. Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. O nález ihned uvědomí vedení školy.
3. Školní metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitel nebo jiný pedagogický pracovník o nález sepiší stručný záznam s podpisem a vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena (+ datum, místo a čas nález a jméno žáka).
4. O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.

5. V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři, který se dostaví v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

III. V případě, kdy pracovníci školy mají důvodné podezření, že **některý z žáků má návykovou látku u sebe**, postupují takto:

1. Jedná se o důvodné podezření ze spáchání trestného činu, resp. provinění v případě nezletilých osob, nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR. To platí i pro tabákové výrobky a alkohol v případě, že se jedná o žáky mladší 18 let.
2. Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.
3. Žáka je nutné mít do příjezdu Policie ČR izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem.

U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

Šikana

První pomoc při počáteční šikaně

1. Rozhovor s informátorem – odhad situace, kritérií šikany
2. Rozhovor s obětí šikany
3. Nalezení vhodných svědků a rozhovory s nimi
4. Ochrana oběti
5. Rozhovor s agresory
6. Výchovná komise – rozhovor s rodiči agresora
7. Rozhovor s rodiči oběti
8. Práce se třídou

Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně

- A) První (alarmující) kroky pomoci
 - 1. Zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany
 - 2. Bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí
- B) Příprava podmínek pro vyšetřování
 - 3. Zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy
 - 4. Zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi (rozhovory vede VP, ŠMP s vedením školy a třídním učitelem)
 - 5. Pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)
 - 6. Oznámení na policii ČR, rodičům a přivolání specialisty na šikanování
- C) Vyšetřování
 - 7. Rozhovor s obětí a s informátory
 - 8. Nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků
 - 9. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
 - 10. Rozhovor s agresory, popřípadě konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora s obětí
- D) Náprava
 - 11. Metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny²⁶

²⁶ KOLEKTIV AUTORŮ. Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. MSMT- 22294/2013-1.s.23

Kyberšikana

1. Zajištění ochrany oběti.
2. Zajištění dostupných důkazů.
3. Sepsání záznamu o události školním metodikem prevence / výchovným poradcem.
4. Vyšetření události, přivolání odborné pomoci, je-li to nutné (PPP, policie...). Kontaktování a spolupráce s Facebookem, nebo jakýmkoli jiným webovým prostředím, kde ke kyberšikaně došlo.
5. Pedagogická rada zvolí takové opatření a řešení, které je odpovídající závažnosti prohřešku a důsledkům, které agresor způsobil.
6. Informování rodičů oběti i rodičů kyberagresora. Postup a zásady sdělování informací jsou stejné jako u „klasické šikany“ (např. NE konfrontace oběti a agresora). Poučení rodičů o tom, koho mohou (je vhodné) kontaktovat (Policie ČR, OSPOD, PPP, právní zástupce atd.)
7. Výchovná a jiná opatření vedoucí k nápravě agresora a vytvoření bezpečného prostředí pro oběť i ostatní žáky

Krizový plán šikany učitele

1. Pedagog by měl ihned vyhledat pomoc (Školního poradenského pracoviště (ŠPP) nebo vedení školy)
2. ŠPP se snaží situaci vyhodnotit, rozhovory s žáky, učitelem, o všem vede záznamy
3. V případě bezprostředního ohrožení pedagoga, opustí pedagog třídu, informuje vedení školy, a to okamžitě jedná – vrátí se do třídy s pedagogem, který za účasti ředitele nebo jiného oprávněného pracovníka školy (zástupce ředitele, ŠMP, VP), koná svoji vyučovací povinnost
4. Během šetření šikany Školním poradenským pracovištěm, vedením školy, popřípadě dalšími externími odborníky pedagog – oběť šikany provádí výuku v problémové třídě za přítomnosti vedení školy nebo oprávněných osob (VP, ŠMP)
5. Pedagogovi je nabídnuta odporná pomoc např. psychologa

6. Šikana pedagoga je často spojena s šikanou mezi žáky – škola situaci monitoruje, šetří (pozorováním třídy a rozhovory s žáky) a následně situaci napravuje buď sama nebo za pomoci externích odborníků
7. Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě
8. Pokud je pedagog nespokojen s řešením šikany vedením, může se obrátit na inspektorát práce.

Poruchy příjmu potravy

1. Primární prevence ve třídách
2. Informování rodičů, pediatra, když dítě výrazně zhubne nebo zvrací.
3. Zprostředkování kontaktu s lékařem nebo psychologem.
4. Léčba

Záškoláctví

1. Informování ředitele školy, výchovného poradce nebo školního metodika prevence o výskytu záškoláctví.
2. Podle závažnosti případu navázání spolupráce s rodiči, PPP, OSPOD nebo Policií ČR.
3. Věnování zvýšené pozornosti budování kladného vztahu žáka ke škole.
4. Přátelská komunikace s žákem, odhalení podstaty problému, proč dítě do školy nechodí a snaha najít cestu k nápravě.
5. Komunikace s rodiči a jejich vedení k lepší komunikaci a pochopení dítěte.
6. Dohoda s dítětem o dalším postupu a kontrola dodržování stanovených opatření
7. Příprava dobrých podmínek pro návrat dítěte do školy.
8. Podpora dítěte, které má snahu zlepšit svoje chování.

Hráčství, gambling

1. Pokud mám podezření na výskyt hazardních her u žáka, měla bych informovat rodiče na osobním setkání
2. Pokud rodiče nechtějí spolupracovat, mám povinnost informovat OSPOD
3. pomoc mohu požádat PPP, psychologa apod.
4. Pokud je podezření na spáchání trestního činu (př. krádež), učitel ihned informuje vedení školy a PČR, o jednání se sepíše záznam
5. Vytvořit další plán rozvoje žáka

Ozbrojený útočník ve škole

1. Vedení školy informuje smluveným způsobem pomocí školního rozhlasu vyučující o přítomnosti útočníka ve škole. Informace nesmí vyvolat paniku. Vedení školy či jiný pedagogický pracovník okamžitě informuje Policii ČR.
2. Všichni se snaží dostat z dosahu útočníka, pokud není v bezprostřední blízkosti (např. v jiném křídle budovy). Není doporučeno se shromažďovat na školním dvoře, ale rozptýlit se do více bezpečných míst v okolí školy.
3. Pokud není možný útěk, je nutné vytvořit barikádu – s použitím stolů, židlí, skříní – nebo se uzamknout v místnosti a vyčkat osvobození od Policie ČR.
4. Uklidnění žáků, ztlumení mobilních telefonů. Nereagování na osoby za dveřmi.
5. Lehnutí si na zem z důvodu menší zranitelnosti např. při střelbě skrz dveře.
6. Pokud je útočník v bezprostřední blízkosti, je nutné udělat vše pro svoji ochranu
7. Proškolený tým poskytuje do příjezdu sanitky případnou první pomoc.

Syndrom CAN

1. Učitel si všímá varovných signálů (změna chování, fyzické stopy na těle dítěte, zhoršení prospěchu) - podezření

2. Rozhovor s dítětem (pokud možno přátelský přístup)
3. Rozhovor se spolužáky, zdali nevědí příčinu změny chování žáka (příčin může být mnoho - s.CAN, šikana, drogy,)
4. Pokud podezření přetrvává, učitel by se měl obrátit na poradenské pracoviště školy a na PPP, učitel žákovi doporučí obrátit se na Linku bezpečí
5. Rozhovor s rodiči žáka – snaha zjistit, proč u žáka došlo ke změně chování (popřípadě, kde se vzaly znaky fyzického týrání) - rodič si může uvědomit svoji vinu a napravit se
6. Pokud u žáka změna v chování pokračuje, škola se obrátí na odborníka – OSPOD, PČR

Použitá literatura a zdroje:

KOCOURKOVÁ, Jana. A KOLEKTIV AUTORŮ. *Mentální anorexie a mentální bulimie v dětství a dospívání*. Praha: Galén,1999. ISBN 80-8582-451-5.

KOLÁŘ, MICHAL. *Bolest šikanování. Cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-513-X.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. MSMT- 22294*, Praha, 2013.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018*. Praha, 2013.

LOVASOVÁ.LENKA. *Šikana*. Praha: *Vzdělávací institut ochrany dětí*, 2006. ISBN 80-8699-165-2.

MARHOUNOVÁ, JANA, NEŠPOR, KAREL. *Alkoholici, feťáci a gambleři*. Praha: Empatie, 1995. ISBN 80-901618-9-8.

MARTÍNEK, ZDENĚK. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2310-5.

MIOVSKÝ, MICHAL A KOLEKTIV AUTORŮ. *Návrh doporučené struktury minimálního preventivního programu prevence rizikového chování pro základní školy*. Praha: TOGGA, 2012. ISBN 978-80-87258-74-3.

POKORNÝ, VRATISLAV A KOLEKTIV AUTORŮ. *Prevence sociálně patologických jevů – manuál praxe*. Brno: Nakladatelství a vydavatelství Ústavu psychologického poradenství a diagnostiky r. s., 2001. ISBN 80-86568-00-8.

Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních.

Metodický pokyn MŠMT k patologickému hráčství na školách a školských zařízeních.

Metodický pokyn MŠMT k syndromu CAN

<http://www.drogy.net/portal/pro-odborniky/informace-z-evropy/zpravy-a-vyzkumy/median-drogy-zkusilo-v-cesku-temer-13-procent-lidi_2008_05_27.html>

<http://alkoholismus.wz.cz/>

Plán práce metodika prevence

Školní rok: 2025/2026

SŠDAM Prostějov

Metodik prevence: Mgr. Michaela Konečná

Současný stav:

Střední škola designu a módy je střední umělecká škola, která otevírá obory:

Modelářství a návrhářství oděvů, Multimediální tvorba a Užitá malba a design interiéru.

Žáci se účastní celé řady soutěží, pořádají studentské výstavy, vyjíždějí na stáže do zahraničí atd.

Na škole jsou pro žáky pořádány přednášky a besedy s odborníky. Dále škola organizuje celou řadu exkurzí, návštěvy galerií, sportovní akce a poskytuje žákům prostor pro vlastní aktivity, jako například výstavy, debaty, aukce děl apod. Žáci druhých ročníků oborů Multimediální tvorba a Užitá malba a design interiéru vyjíždějí na plenéry, kde fotografují, malují a kreslí v přírodě. Žáci také navštěvují odborníky ve firmách a ve třetím ročníku se účastní odborné praxe.

Škola zajišťuje řadu preventivních aktivit. Žáci prvního ročníku se účastní adaptačního kurzu, kde se seznamují navzájem a se svými třídními učiteli při různých aktivitách v přírodě. Žáci navštěvují přednášky podle nabídky, do školy jsou zváni odborníci pro práci v kolektivu, třídní učitelé pořádají třídní stmelovací dny a výlety. Učitelé se věnují tématům souvisejícím s prevencí ve svých předmětech, převážně v hodinách jazyků, informatiky, ekonomiky, občanské nauky, tělesné výchovy, v dějinách výtvarné kultury a v praktických předmětech v ateliérech. Žáci školy o témata projevují zájem, jsou sdílní, o mnoha věcech přemýšlí. Mnohé z oblastí preventivní problematiky se objevují jako témata ve vlastních výtvarných projektech žáků.

Škola se snaží o zajištění bezpečného a příjemného prostředí, jak v hodinách, tak mimo ně. Vytváří klidové zóny, stará se o ateliéry a učebny, pro žáky je ve škole knihovna, nástěnky pro komunikaci, schránka důvěry. Žáci v prostorách školy vystavují svá díla a projekty, instalují klauzurní práce apod.

Škola pořádá tematické dny (Den komplimentů, Den poezie, Vánoční zpěvy) a sportovní dny (turnaje, hry).

Škola má své poradenské pracoviště, které se pravidelně setkává, nabízí konzultační hodiny pro žáky i rodiče a žáci ve škole mají možnost navštívit školní psycholožku přímo v budově školy. Školní psycholožka se žáky pracuje i v kolektivech, ve třídách dle potřeby.

Plán aktivit na školní rok 2025/26

Ve školním roce 2025/26 se budeme zaměřovat na tematiku užívání návykových látek, závislostní chování, posilování odolnosti mládeže, zdravý životní styl, mezilidské vztahy, otázky slušnosti a respektu, soucitu, lidskosti atd. Dále budeme podporovat sebe prezentaci žáků a posilování zdravého sebevědomí především v rámci výuky a školních akcí, ale i mimo ně. Další důležitou oblastí je zapojit žáky do spoluvytváření pozitivního klimatu ve škole a příjemného, podnětného prostředí.

srpen, září

- setkání poradenského pracoviště školy
- plán práce metodika prevence na školní rok 2025/26
- Minimální preventivní program 2025/2026- aktualizace a tvorba nového dokumentu, proškolení k tvorbě nového dokumentu
- nástěnka metodika prevence – aktualizace informací
- nové prostory k setkávání pro žáky
- nové jídelní a nápojové automaty pro žáky
- vyvěšení konzultačních hodin ŠPP ve škole i na webových stránkách školy
- kontrola schránky důvěry s dotazy studentů
- výběr dalších preventivních programů podle aktuální nabídky
- konzultace a spolupráce s oblastním metodikem prevence p. Kristýnou Kalabisovou
- XIV. ročník Krajské konference PPRCH, Právnická fakulta Olomouc
- Školení pro MP a VP dle aktuální nabídky
- jednodenní adaptační program pro první ročník (1.A, 1.B, agentura 4event, TU, Slatinice)
- vyhodnocení adaptačního programu s třídními učiteli a žáky

- kulturně– poznávací výjezd Londýn a jižní Anglie – žáci školy napříč ročníky
- Umělecko – historická Exkurze, Praha (4.A)

říjen–listopad

- práce v hodinách jazyků, OBN, TEV, ICT, odborných ateliérech
- Doteky designu – reprezentativní akce školy (práce žáků školy, akce školy pro žáky napříč ročníky, pedagogy, rodiče a veřejnost)
- schůzka KPŠ a třídnické hodiny
- Den absolventů
- kontrola schránky důvěry s dotazy studentů
- setkání s třídními učiteli (o klimatu v kolektivech)
- vzdělávání metodika prevence, výchovného poradce a zájemců z řad učitelů
- setkání poradenského pracoviště školy, kontrola schránky důvěry a nástěnek
- exkurze pro žáky

prosinec

- kontrola schránky důvěry s dotazy studentů
- setkání poradenského pracoviště školy
- spolupráce s učiteli OBN – prevence drogové závislosti
- spolupráce s učiteli ICT a TEV – kyberšikana, zdravá výživa
- předvánoční aktivity zaměřené na fair play, turnaje a sportovní aktivity
- charitativní sbírky, jarmark, společné aktivity všech studentů školy
- poezie na schodech
- Aukce děl studentů SŠDaM
- Tandem, mezinárodní projekt pro studenty

leden–únor

- kontrola docházky za 1. pololetí s třídními učiteli (záškoláctví, neomluvené hodiny)
- kontrola schránky důvěry s dotazy studentů
- setkání poradenského pracoviště školy
- klauzurní dny

- maturitní ples, reprezentativní ples školy (KAS centrum Prostějov, akce školy pro žáky, pedagogy, rodiče a veřejnost)

březen–duben

- kontrola schránky důvěry s dotazy studentů
- setkání poradenského pracoviště školy
- preventivní program pro první a druhý ročník, Kino Metro, plk. JUDr. J. Badin
- nástěnka pro metodika prevence – aktualizace
- setkání s třídními učiteli o třídním klimatu a vyhodnocení preventivních akcí
- třídnické hodiny
- stmelovací aktivity pro třídy
- exkurze

květen–červen

- kontrola docházky za 2. pololetí s třídními učiteli (záškoláctví, neomluvené hodiny)
- kontrola schránky důvěry s dotazy studentů
- setkání poradenského pracoviště školy
- klauzurní dny
- plenéry a praxe, preventivní aktivity
- dotazníkové šetření
- zhodnocení práce metodika prevence za školní rok 2025/2026
- třídní akce, exkurze, výlety, sportovní aktivity atd.

Průběžně:

- spolupráce s výchovnou poradkyní Mgr. K. Machovou – řešení přestupků žáků, problémů žáků a plánování preventivních akcí (besed apod.)
- spolupráce s pedagogy na přípravě preventivních aktivit
- řešení aktuálních problémů s třídními učiteli, výchovnou poradkyní, ředitelem školy, popř. s dalšími institucemi a odborníky
- školení metodika prevence a zájemců dle aktuální nabídky
- preventivní programy pro školy dle nabídky (filmy, besedy, přednášky, divadlo atd.)

- podle potřeb a časových možností začleňovat do výuky dotazníky a formuláře na zjišťování výskytu šikany a dalších nežádoucích jevů na škole
- sledovat dění ve škole, všímat si vztahů mezi žáky
- poskytování individuálních konzultací (dle potřeb) rodičům a žákům v oblasti rizikového chování
- dokumenty MP a VP
- seznámení pedagogů, žáků a rodičů s plánem preventivních akcí (průběžně na nástěnkách a školním webu)
- podporování seberealizace žáků – jejich účast na soutěžích a dalších akcích dle aktuální nabídky
- ve vyučovacích hodinách rozvíjet kladný vztah žáků k práci a spolupráci, poskytování námětů k volnočasovým aktivitám, výchova ke zdravému životnímu stylu
- vedení žáků ke slušnosti, toleranci a rozvoji jejich schopností

V Prostějově 25. 8. 2025

Mgr. Michaela Konečná

Příloha 1: Vývoj šikany

Vývoj šikany může projít pěti stádii, které se liší stupňující závažností.

První stádium: zrod ostrakismu

V každém třídním kolektivu jsou jedinci silní, a naopak jedinci slabí tzv. outsideři. Jedinci mimo skupinu pociťují prvky šikany tzv. ostrakismus. Nejsou oblíbení a nezažívají uznání od ostatních spolužáků, kteří se s nimi nebaví a dotyčně pomlouvají. Tato fáze je prvotní a nese v sobě riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stádium: fyzická agrese a přitvrzování manipulace

Agresor obhlíží situaci a zkouší, kam až manipulace může dojít. Přitvrzuje a manipulace nabývá tělesných útoků. Agresora takové chování uspokojuje a přináší mu obdiv od spolužáků, což jej v jednání ještě více podněcuje.

Třetí stádium: klíčový moment-vytvoření jádra

Pokud nenastane zásah rodičů se agresí, může se vytvořit skupinka agresorů tzv. úderné jádro. Ti si společně vyberou nejhodnější oběti šikany. Tato fáze je rozhodujícím momentem, zda se počáteční stádium přehoupne do pokročilého. Šikanování se stává organizovaným, jsou rozděleny role a musí se vytvořit pozitivní podskupina, aby zamezila pokračování tyranů.²⁷

Čtvrté stádium: většina přijímá normy agresorů

V tomto stádiu většina členů skupiny přijímá normy agresora a stává se zákonem pro ostatní děti, které se ze strachu podřizují příkazům agresora. Začínají se angažovat jedinci, jenž se doposud nezapojovali. Důležitou roli zde hraje strach z toho, aby se sami nestali obětí, a proto raději poslouchají.²⁸

²⁷ KOLÁŘ, MICHAL. *Bolest šikanování. Cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách*. Praha: Portál, 2001. s. 39

²⁸ LOVOSOVÁ, LENKA. *Šikana*. 1.vyd. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 7

Páté stádium: **totalita neboli dokonalá šikana**

Pokud nenastane zásah, míří proces šikany do posledního stádia. Šikana se nachází ve stádiu vykořisťování – žáci se dělí na dva tábory – otrokáře a otroky.

Agresoři ztrácí veškeré zábrany a jsou nutkáni k opakovanému násilí. Následky pro oběti mohou být životu nebezpečné. Mnohdy si sáhnou na život. ²⁹

²⁹ KOLÁŘ, MICHAL. *Bolest šikanování. Cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách*. Praha: Portál, 2001. s. 40

Příloha 2: Jak rozpoznat mentální bulimii?

Eva Marádová ve své publikaci uvádí základní diagnostická kritéria mentální bulimie.³⁰

1. Opakované přejídání (nejméně dvakrát týdně v průběhu 3 měsíců), při nichž je v krátkém čase konzumováno velké množství jídla.

2. Neustálé zabývání se jídlem a silná touha po jídle.

3. Snaha potlačit účinek jídla (vyprovokované zvracení, zneužívání projímadel, střídavá období hladovění, užívání různých léků).

4. Pocit přílišné tloušťky spojený s neodbytnou obavou z tloustnutí. Bulimii často předchází období anorexie nebo období omezování se v jídle.

Pokorný popisuje, že u mentálních bulimiček dochází ke změnám v somatické oblasti a také jejich jednáni lze rozpoznat například na hřbetech rukou, které jsou začervenalé a popraskané vlivem zvracení, kdy jsou ruce vystavovány působení žaludečních kyselin, které poškozují jejich kůži.³¹

Poslední zmíněný faktor je rozpoznatelný až po několika letech, ale přesto mě to velmi překvapilo. Domnívám se, že žaludeční kyseliny také narušují zubní sklovinu.

Eva Marádová uvádí **základní diagnostická kritéria mentální anorexie.**³²

- 1. Tělesná hmotnost** je udržována nejméně 15 % pod normální úrovní.
- 2. Snížení hmotnosti** dosahuje nemocný tím, že se vyhýbá pokrmům, po kterých se tloustne, nebo nadměrně cvičí, zvrací, užívá projímadla, anorektika a diuretika.
- Přetrvává u nich strach z tloušťky a zkreslená představa o vlastním těle, obava z dalšího tloustnutí.
- 4. Porucha menstruačního cyklu**
- 5. Pokud onemocnění začalo před pubertou, jsou pubertální projevy opožděny nebo zastaveny.**

³⁰ MARÁDOVÁ, EVA. Poruchy příjmu potravy. 1.vyd. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. s. 8

³¹ POKORNÝ, VRATISLAV. Prevence sociálně patologických jevů – manuál praxe. 1.vyd. Brno: Nakladatelství a vydavatelství Ústavu psychologického poradenství a diagnostiky r. s., 2001. s. 100

³² MARÁDOVÁ, EVA. Poruchy příjmu potravy. 1.vyd. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. s. 7

Příznaky poruch příjmu potravy

Eva Marádová uvádí příznaky poruch příjmu potravy.³³

1. **Změny v jídelníčku** – vyloučení tučných potravin z jídelníčku až nakonec jí pouze, light“ výrobky.
2. **Změny ve stravovacím režimu** – začnou vynechávat hlavní jídla, vymlouvají se, že už jsou po večeři, což není pravda...
3. **Srovnávání s ostatními** – vyžadují nejmenší porce.
4. **Změna jídelního tempa a chování u stolu** – jídlo konzumují velmi dlouho, krájí ho na malé kousky...Naopak bulimičky jídlo hltají.
5. **Změna chuti** – hodně pijí, aby zahnali hlad a snadno se jim dělá špatně.
6. **Izolace od společnosti** – stravují se raději sami a při jídle vypadají vyděšeně a strnule.
7. **Zvýšená pohybová aktivita** – intenzivně cvičí, posilují, nedokáží jen relaxovat a uvolnit se.
8. **Přílišné soustředění na vlastní postavu a tělesnou hmotnost** – časté prohlížení v zrcadle a vážení se.
9. **Zdravotní potíže** – zácpa, porucha menstruačního cyklu a zimomřivost.
10. **Soustředují se stále více na sebe, svoje tělo a jídlo** – vyhýbání přátelům i členům rodiny.
11. **Projevy kategorického odporu proti jídlu** – když jsou nuceni k jídlu, snaží se podvádět.

³³ MARÁDOVÁ, EVA. *Poruchy příjmu potravy*. 1.vyd. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007.s. 11-12

Příloha 3: Dotazník pro žáka po preventivním programu

Návrh dotazníku

Název programu:

Třída:

Datum:

Přinesl ti program nové informace?

ANO/NE (správnou odpověď zakroužkuj)

Byl jsi s programem spokojený/ná?

ANO/NE

Pokud ne, napiš, co se ti na programu nelíbilo:

Měl/a bys zájem o další podobný program?

ANO/NE

Týká se tě téma programu osobně?

ANO/NE

Pokud chceš, napiš, jak:

V případě potřeby kontaktuj výchovnou poradkyni Mgr. Kláru Machovou, metodičku prevence Mgr. Michaelu Konečnou, nebo svého třídního učitele.

Příloha 4: PODKLADY PRO SYSTÉM VÝKAZNICTVÍ

	1.A	1.B	2.A	2.B	3.A	3.B	4.A	4.B
Kouření Skutečně zjištěno podezření								
Alkohol Skutečně zjištěno podezření								
Léky Skutečně zjištěno podezření								
Drogy konopné Skutečně zjištěno podezření								
Drogy ostatní Skutečně zjištěno podezření								
Šikana Vyloučení jedince z kole. Psychická šikana Lynčování podezření								
Záškoláctví Do 10 h. Nad 10 h.								
Kriminalita Násilné povahy Majetkové povahy Pod vlivem drog								
Týrání dítěte Skutečně zjištěno Nadměr. fyzic. tresty								
Zneužívání dítěte Skutečně zjištěno podezření								
Zanedbávání dítěte Skutečně zjištěno podezření								
Gamblerství Skutečně zjištěno podezření								
Jiné: Přestupky proti školnímu řádu Neplnění školních povinností Závislost na mobilních telefonech								
Jméno a podpis třídního učitele								

Příloha 5: PODKLADY PRO SYSTÉM VÝKAZNICTVÍ

Realizované programy pro žáky

Jméno a příjmení učitele/ organizátora:

Část 1:

Pokud realizujete pro žáky v nějaké třídě aktivity (ať už pro ně povinné, nebo dobrovolné), sepište je prosím níže.

Patří sem kina, divadla, soutěže, Večerní kreslení, školní kapela, přednášky na zdravý životní styl, drogy, šikanu, sexuální výchovu, filmy, různé besedy s výtvarníky, prevence rizik v dopravě a při sportu, prevence práce na internetu a kyberšikany (v předmětu ICT, PC grafika apod.), lidská práva a povinnosti, etická výchova, záškoláctví...)

Název programu:

Popis aktivity:

Program provedl/ vedl:

Kdo hradil program: škola/ žáci/ zdarma

Datum:

V předmětu:

Třída:

Počet žáků:

Počet vyučovacích hodin:

Dobrovolnost (byl program školou daný, nebo pro žáky volitelný?) ANO/ NE

(Pokud jste realizoval/a více akcí pro žáky, napište je dle tohoto vzoru na zadní stranu papíru)

Část 2:

Vyplňte, jakou prevenci a v kolika hodinách realizujete v jednotlivých třídách v rámci předmětů:

Prevence rizikového chování	Třída	Předmět	Téma hodiny	Počet hodin celkem
Prevence šikany a záškoláctví (Třídní, OBN)				
Prevence šikany a extrémních projevů agrese, kyberšikany (ICT, poč. grafika)				
Prevence rizikových sportů (TEV)				
Prevence rizikového chování v dopravě (TEV, výlety)				
Prevence rasismu a xenofobie (OBN)				
Prevence působení sekt (OBN)				
Prevence sexuálního rizikového chování (OBN, Vých. ke zdraví)				
Prevence v adiktologii (užívání návykových látek a závislostní chování) (OBN)				
Prevence poruch příjmu potravy (OBN, Vých.ke zdraví, TEV)				
Prevence problémů spojených se syndromem CAN				
Základní vzorce bezpečného chování napříč typy riz. chování				
Právní vědomí napříč typy riz. chování (OBN)				
Prevence prekriminálního a kriminálního chování (OBN)				

Příloha 6: VÝSKYT NÁVYKOVÝCH LÁTEK A RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ VE ŠKOLE: dotazník pro třídní učitele

Máte v některé třídě důvodné podezření na výskyt/ distribuci (nevhodné škrtněte) návykových látek u některého z žáků?

ANO / NE

V případě, že ANO, napište jména žáků a třídu:

.....
.....
.....

Napište důvod svého podezření:

.....
.....

Jakého rizikového chování jste si všimli? (popište situaci)

.....
.....
.....
.....

Tyto informace slouží k zmapování situace na škole.

Jméno a příjmení třídního učitele:

V Prostějově dne.....

Podpis:

Příloha 7: Zjišťování klimatu ve třídě:

Třída: Třídní učitel:

Označte číslem podle stupnice

Tato třída je:	Hodnota
dobrý kolektiv 1 2 3 4 5 špatný kolektiv	
ukázněná 1 2 3 4 5 neukázněná	
klidná 1 2 3 4 5 hyperaktivní	
soustředěná 1 2 3 4 5 nesoustředěná	
nekonfliktní 1 2 3 4 5 konfliktní	
vnímává k neg. jevům ve tř. 1 2 3 4 5 lhostejná k neg. jevům ve tř. (šikana, drogy)	
s vůdčí osobností v kolektivu 1 2 3 4 5 bez vůdčí osobnosti v kolektivu	
bez outsidera v kolektivu 1 2 3 4 5 s outsiderem v kolektivu	

Příloha 8

Střední škola
designu a módy,
Prostějov

Záznam o jednání s žákyní/žákem

Jméno žákyně/žáka:

Nar.:

Třída: Datum:

S žákyní/žákem byl veden pohovor ohledně jejího/jeho rizikového chování, které svou závažností narušuje proces vzdělávání dané žákyně/daného žáka, případně dalších žáků.

Oblasti nápravy:

Žákyně/žák bude usilovat o nápravu níže uvedeného rizikového chování (dané oblasti zaškrtněte, případně doplňte)

Rizikové chování žáka			
nenosení pomůcek		agresivní chování	
neplnění domácích úkolů		šikana	
podvodné jednání		krádež/e	
narušování výuky		ničení majetku školy	
odmítání práce při vyučování		ničení majetku jiných osob v rámci školy	
nerespektování pokynů učitele		užívání návykových látek ve škole a její blízkosti	
nevhodné chování ke spolužákům		poskytování návykových látek ostatním	
nevhodné chování k pracovníkům školy		nošení nevhodných předmětů do školy	
pozdní příchody		jiné:	
záškoláctví		jiné:	
skryté záškoláctví		jiné:	
vulgární chování		jiné:	

Specifikace problému (dle potřeby):

--

Popis výsledku jednání, další postup:

--

Termín kontrolního setkání:

--

Podpisy zúčastněných:

Pozice	Jméno	Podpis
žákyně/ žák		
za školu:		

Kontrolní setkání konané dne:

Zhodnocení dosavadního vývoje:

--

Popis výsledku jednání, další postup:

--

Termín kontrolního setkání:

--

Podpisy zúčastněných:

Pozice	Jméno	Podpis
žákyně/ žák		
za školu:		

Záznam o jednání s žákyní/žákem a zákonným zástupcem žákyně/žáka

Jméno žákyně/žáka: Nar.:

Třída: Datum:

Jednání s žákyní/žákem a jejím/jeho zákonným zástupcem bylo zaměřeno na rizikové chování žákyně/žáka, které svou závažností narušuje proces vzdělávání dané žákyně/daného žáka, případně dalších žáků.

Oblasti nápravy

Žákyně/žák bude usilovat o nápravu níže uvedeného rizikového chování (dané oblasti zaškrtněte, případně doplňte):

Rizikové chování žáka			
nenosení pomůcek		agresivní chování	
neplnění domácích úkolů		šikana	
podvodné jednání		krádež/e	
narušování výuky		ničení majetku školy	
odmítání práce při vyučování		ničení majetku jiných osob v rámci školy	
nerespektování pokynů učitele		užívání návykových látek ve škole a její blízkosti	
nevhodné chování ke spolužákům		poskytování návykových látek ostatním	
nevhodné chování k pracovníkům školy		nošení nevhodných předmětů do školy	
pozdní příchody		jiné:	
záškoláctví		jiné:	
skryté záškoláctví		jiné:	
vulgární chování		jiné:	

Náprava bude uskutečněna za podpory ze strany školy a zákonných zástupců (dané zaškrtněte, případně doplňte):

Podpora ze strany zákonných zástupců		Podpora ze strany školy	
kontrola školních výsledků dítěte	☐	komunikace se žákem	☐
dohled nad přípravou do školy	☐	komunikace s rodiči	☐
dohled nad docházkou dítěte do školy	☐	nácvik potřebných dovedností žáka	☐
dohled nad hygienou	☐	respektování individuálních potřeb žáka	☐
zajištění potřebných pomůcek do školy	☐	vyhledávání pozitivních výkonů žáka	☐
komunikace se školou	☐	jiné:	☐
jiné:	☐	jiné:	☐
jiné:	☐	jiné:	☐
jiné:	☐	jiné:	☐

Specifikace problému (dle potřeby):

Popis výsledku jednání, dohodnutá opatření:

--

Termín kontrolního setkání:

--

Podpisy zúčastněných:

Pozice	Jméno	Podpis
žákyně/ žák		
zákonný zástupce žákyně/žáka		
za školu:		

Kontrolní setkání konané dne:

Zhodnocení dosavadního vývoje:

Popis výsledku jednání, další postup:

Termín kontrolního setkání:

--

Podpisy zúčastněných:

Pozice	Jméno	Podpis
žákyně/ žák		
zákonný zástupce žákyně/žáka		
za školu:		